
Alapvetések

- Az Európa Tanács 47 tagállamában 800 millió ember lakik, közülük számosan valamilyen etnikai vagy nemzeti kisebbséghez tartoznak.
- Az elmúlt évtizedek során a kontinensek, valamint az európai országok közötti vándorlás mértéke jelentős mértékben növekedett, emberek milliói keresnek új életet, és sokan menekülnek a szegénység elől, mint ahogy azt számos európai tette az elmúlt évszázadokban. A 2005. évben a nettó bevándorlási mérleg szerint 1.9 millió új bevándorló érkezett a 47 európai tagországba. Napjainkban a rasszizmus, az idegengyűlölet és az intolerancia térfoglaló társadalmi jelenséggé vált.
- A rasszizmus és intolerancia elleni küzdelem már az Európa Tanács 1949-es létrehozásánál fontos szerepet játszott, és napjainkban is a szervezet legfőbb célkitűzései közé tartozik. Az Európa Tanács 1993-ban állította fel a Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottságot (angol rövidítéssel és a továbbiakban ECRI), amely függetlenül működő emberi jogvédő szervezatként figyelemmel kíséri a tagállamokban tapasztalható rasszizmus, faji megkülönböztetés, idegengyűlölet, antiszemitizmus és intolerancia jelenségét, továbbá különleges ajánlásokat fogalmaz meg a tagállamok kormányai részére. Az ECRI a fentiekben túlmenően általános ajánlások formájában iránymutatással is szolgál valamennyi tagállam számára.
- Az Európa Tanács emellett figyelemfelhívó kampányokat szervez az egész európai kontinensre kiterjedően, úgymint a fiatalokat megcélzó "Te is más vagy, te sem vagy más" elnevezésű kampány esetében, illetve bizonyos szűkebb térségeket érintően, mint például az öt kelet-európai országra és annak nagyszámú roma lakosságára koncentrált "Dosta! (Elég!)" kampány esetében.

Összefoglalás

A rasszizmus és az intolerancia felelős számos, a múltban megtörtént és napjainkban is visszatérő emberi tragédiáért – háborúkért, jogtalan bírósági meghurcoltatásokért, kisebbségek diszkriminációjáért, sőt fizikai megsemmisítésükért.

A nemzeti és etnikai kisebbségekkel szembeni hátrányos megkülönböztetés mindig is politikai problémákat vetett fel az európai társadalmakban. Mindazonáltal az elmúlt évtizedek folyamán az említett problémák tovább fokozódtak, egyrészt a világ más országaiból Európa felé irányuló gazdasági bevándorlás következtében, másrészt pedig az európai országok közötti vándorlásoknak köszönhetően. A nemzeti kormányzatok számára nagy kihívást jelent az újonnan érkezettek társadalmi, gazdasági és politikai beilleszkedése feltételeinek megteremtése, továbbá a helyi lakosság körében egyre növekvő rasszizmus és intolerancia leküzdése. Az Európa Tanács és az Európai Unió közös jelentése szerint a 2005. év folyamán a nettó bevándorlási mérleg adatai alapján 1.9 millió új bevándorló érkezett az európai országokba.

Számos kisebbségi csoport, mint például a romák és a zsidók hosszú idő óta szenvednek az őket érő hátrányos megkülönböztetéstől. A nemzeti kisebbségekhez tartozók és más földrészekről Európába települők szintén rasszista és intoleráns megnyilvánulások áldozatai. Mindezekben túlmenően a

EURÓPA TANÁCS

terrorizmus elleni harc a jelenleg alkalmazott eszközei révén hozzájárult a muzulmánokkal és arabokkal szembeni ellenséges hangulat fokozódásához.

A rasszizmus és faji megkülönböztetés elleni küzdelem az Európa Tanács létrehozásának egyik központi jelentőségű eleme: az Emberi Jogok Európai Egyezményének 14. cikke szerint tilos "minden megkülönböztetés, mint például a nem, faj, bőrszín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés szerinti vagy egyéb helyzet alapján történő megkülönböztetés".

Az elmúlt tizenöt évben a rasszizmus és a faji megkülönböztetés elleni küzdelem a szervezet egyik legfontosabb célkitűzésévé vált az európai társadalmak növekvő kulturális sokszínűségéhez és az Európát érintő vándorlási mozgalmakhoz kapcsolódó egyre fokozódó rasszizmus és intolerancia térnyerése következtében. Az Európa Tanács más nemzetközi szervezetekkel és a tagállamok hatóságaival együttműködésben széleskörű cselekvési programot indított a rasszizmus és az intolerancia elleni küzdelem jegyében.

Az Európa Tanács a rasszizmus és intolerancia elleni harc jelentős részét a Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottság (angol rövidítéssel és a továbbiakban ECRI) segítségével vívja meg. Az emberi jogok tiszteletben tartását figyelemmel kíséző különleges szervezet létrehozásáról az Európa Tanács tagállamainak állam- és kormányfői az 1993-as bécsi csúcstalálkozón döntöttek. Az ECRI feladata az emberi jogok védelmének keretében a rasszizmus, idegengyűlölet, antiszemitizmus és intolerancia elleni, szélesebb értelemben vett európai szintű küzdelem biztosítása. Az ECRI tevékenysége során meghoz minden szükséges intézkedést az egyéneket és az egyének csoportjait faji hovatartozásuk, bőrszínük, nyelvük, vallásuk, nemzetiségük, valamint nemzeti és etnikai származásuk alapján ért erőszakos, diszkriminatív és előítéletes megnyilvánulások leküzdése érdekében. Az ECRI tagjai a rasszizmus és intolerancia elleni küzdelem terén elismert független szakértők, akik egyéni minőségükben teljesítik szolgálataikat.

Az ECRI alapszabálya értelmében a szervezet háromrétű szerepet tölt be: országonkénti ellenőrzést végez, általános politikai ajánlásokat dolgoz ki, továbbá a civil társadalommal együttműködve tájékoztató és kapcsolattartó feladatokat lát el. Az ECRI rendszeres időközönként elkészíti országjelentéseit, amelyekben részletesen megvizsgálja az egyes tagállamokban tapasztalt helyzeteket, továbbá ajánlásokat fogalmaz meg a kormányzatok számára a rasszizmus és intolerancia leküzdéséhez szükséges gyakorlati lépések megvalósítása érdekében. Az ECRI a 2007. év végéig harmadik országonkénti átfogó ellenőrzését hajtotta végre, az ellenőrzésre ötéves időközönként kerül sor. Az ECRI második feladatkörében általános politikai ajánlások kidolgozásáért felelős, amelyek a tagállami döntéshozók számára megfelelő iránymutatásul szolgálnak. Végül az ECRI harmadik feladatköre tájékoztatási és kapcsolattartási tevékenységeket ölel fel; a szervezetnek a civil társadalommal történő kapcsolattartásról szóló cselekvési programja a rasszizmus-ellenes üzenet lehető legszélesebb körű terjesztését tűzte ki célul szemináriumok és kerekasztal-beszélgetések – bizonyos esetekben a szakosodott nemzeti intézményekkel együttműködésben történő – megszervezése révén.

Az ECRI javaslatát követően az Emberi Jogok Európai Egyezményének Tizenkettedik Kiegészítő Jegyzőkönyve, amely 2005. április elsején lépett hatályba, a hátrányos megkülönböztetés általános tilalmáról rendelkezett. A Kiegészítő Jegyzőkönyv kiterjeszti az Egyezmény 14. cikkébe foglalt tiltó rendelkezést – amely kizárólag az Egyezményben meghatározott jogok és szabadságok

élvezetét korlátozó megkülönböztetésre vonatkozik – a törvény által biztosított valamennyi jogosultság élvezetét korlátozó megkülönböztetésre.

A fentiek mellett az ECRI tevékenységének keretében a véleménynyilvánítás szabadságának védelme és a rasszizmus elleni küzdelem összeegyeztetésén fáradozik, valamint az etnikai adatgyűjtés fogalmának tisztázásán dolgozik. Az ECRI elvégzi továbbá a bevált gyakorlati tapasztalatok összegyűjtését, és gondoskodik azok megfelelő körben, például a nem-kormányzati szervezetek körében történő ismertetéséről.

Az ECRI rendszeres együttműködést folytat más szakosított nemzetközi szervezetekkel: az Európai Unió keretében az Európai Alapjogi Ügynökséggel (angol rövidítéssel FRA); az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet keretében a Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatalával (angol rövidítéssel ODIHR); valamint az Egyesült Nemzetek keretében a Faji Megkülönböztetés Megszüntetésének Bizottságával (angol rövidítéssel CERD) és az Emberi Jogi Főbiztos Hivatala Diszkrimináció-ellenes Egységével (angol rövidítéssel OHCHR).

Az Európa Tanács keretében az ECRI a rasszizmus és intolerancia elleni küzdelem legfőbb szerve, ugyanakkor az Európa Tanács más szervei és intézményei, mint például a Miniszteri Bizottság, a Parlamenti Közgyűlés, az Emberi Jogok Főbiztosa és a Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló Keretegyezmény Tanácsadó Bizottsága szintén hozzájárulnak a fenti küzdelem elősegítéséhez.

Az internet mint kapcsolattartási eszköz szerepének növekedése és az internet kínálta lehetőségek felhasználása a rasszista és idegengyűlölő tartalmak terjesztésére az Európa Tanács tagállamait a Számítástechnikai Bűnözésről Szóló Egyezmény azon Kiegészítő Jegyzőkönyvének elfogadására ösztönözte, amelynek értelmében büntetőjogi szankciókkal kell sújtani a számítástechnikai rendszerek felhasználásával megvalósított rasszista és idegengyűlölő cselekmények elkövetőit. Az említett Kiegészítő Jegyzőkönyv 2006-ban lépett hatályba.

Az Európa Tanács 1995-ben indította el az egyik első rasszizmus-ellenes küzdelemre felhívó és fiatalokat megcélzó kampányát "Te is más vagy, te sem vagy más" elnevezéssel. A program sikere, valamint a rasszizmus és faji megkülönböztetés elleni küzdelem folytatásának szükségessége a fenti kampány ismételt elindításához vezetett 2006 júniusában. A megismételt kampány célkitűzései között szerepelt a sokszínűség hangsúlyozása, továbbá az európai kultúrák és hagyományok gazdagságának tisztelete. A rasszizmus, antiszemitizmus, idegengyűlölet és intolerancia elleni küzdelem mellett a kampány keretében harcot hirdettek a borszínen, kulturális és vallási hovatartozáson, fizikai és szellemi képességen vagy szexuális hovatartozáson alapuló hátrányos megkülönböztetés ellen is.

Az Európa Tanács 2006-ban különleges figyelemfelhívó kampányt indított a nagy létszámú roma lakossággal rendelkező következő kelet-európai országokban: Bosznia-Hercegovinában, Szerbiában, Montenegróban, Albániában és a "Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság" területén. A kampány "Dosta!" – lovári nyelven "Elég!" – elnevezéssel került meghirdetésre, a program célkitűzése a romák kedvezőbb megítélésének kialakítása és a velük szemben táplált előítéletek leküzdése. A fenti kampány kiegészítéseként emberi jogi képzési programok kerültek megszervezésre állami tisztviselők és roma képviselők részére.

Kérdések és válaszok

EURÓPA TANÁCS

Milyen megállapításokra jutott az ECRI a rasszizmus és intolerancia jelenségével kapcsolatban napjaink Európájában?

Az ECRI által elkészített 2006-os éves jelentés szerint növekvő rasszizmus és intolerancia volt tapasztalható az Európa Tanács tagállamaiknak körében. Az ECRI a rasszizmus és faji megkülönböztetés jelenlegi formáit illetően "összetett és aggasztó" helyzetet vázol fel. Az ECRI nyugtalanítónak találja a muzulmánokkal és muzulmánként vélt egyénekkal szembeni ellenséges hangulat fokozódását. Az ECRI mindemellett különösen aggasztónak találja az antiszemitizmus fokozódó térnyerését, a romák emberi jogainak megsértését és a fekete bőrűekkel szembeni faji megkülönböztetést.

Az ECRI a fentieken túlmenően aggodalmát fejezi ki a közvélemény körében kialakult negatív hangulat kapcsán, amely kulcsszerepet játszik az európai társadalmakban tapasztalt rasszizmus és intolerancia jelenségének térnyerésében. A negatív hangulat erősítéséhez gyakorta járulnak hozzá a különböző médiumok, valamint bizonyos politikai csoportok gyűlöletkeltő beszédek révén. Mindazonáltal az ECRI nemzetközi, európai és nemzeti szinten egyaránt biztató jeleket vél felfedezni a tagállamoknak a rasszizmus és intolerancia elleni küzdelem terén tanúsított elszánt magatartásában, többek között biztató jelként értékeli a Tizenkettedik Kiegészítő Jegyzőkönyv hatályba lépését a dokumentumot ratifikáló államok vonatkozásában.

Hogyan hajtja végre az ECRI ellenőrzési feladatait?

A 47 független szakemberből álló ECRI feladatkörébe tartozik az egyes tagállamokban tapasztalható rasszizmus és intolerancia jelenségének valamennyi tagállamra kiterjedő részletes vizsgálata. Az említett feladat megvalósítása érdekében az ECRI kiküldött munkatársai különböző minisztériumoknál és hatóságoknál dolgozó kormányzati tisztviselőkkel, az érintett területen tevékenykedő nem-kormányzati szervezetekkel és minden országban a fenti jelenségekkel foglalkozó szakemberek széles körével veszik fel a kapcsolatot. Ezt követően az ECRI elkészíti a tagállami kormányokhoz intézett ajánlásokkal kiegészített jelentéseit. Az ECRI egy bizalmas jellegű párbeszéd kialakítása érdekében első körben kizárólag a kormányzatok részére küldi meg jelentéseit. A fenti eljárást követően a jelentéseket hivatalosan is elküldik az érintett kormányok számára, valamint gondoskodnak azok nyilvánosságra hozataláról.

Melyik országokat érintik az ECRI által elkészítendő következő jelentések?

Az ECRI 2007-ben tette közé Azerbajdzsánt, Finnországot, Grúziát, Izlandot, Írországot, Monacót, Örményországot, Portugáliát és Szlovéniát vizsgáló jelentéseit. Az ECRI jelenleg Andorrát, Hollandiát, Lettországot, Liechtensteint, Máltát, Moldáviát, San Marinót, Szerbiát és Ukrajnát vizsgáló jelentéseinek elkészítésén fáradozik, az említett jelentések várhatóan a 2008. év folyamán kerülnek közzétételre.

Milyen rendelkezéseket tartalmaznak az ECRI általános politikai ajánlásai?

Az ECRI mindezidáig tizenegy általános politikai ajánlást fogalmazott meg. Az említett ajánlások fontos témaköröket tárgyalnak, többek között a rasszizmus és faji megkülönböztetés elleni küzdelem terén kulcsfontossággal bíró nemzeti törvényhozási elemeket; a rasszizmus és faji megkülönböztetés elleni küzdelemre szakosodott nemzeti intézmények létrehozását; a romákat sújtó rasszizmus elleni küzdelmet; az iszlámellenesség leküzdését; az interneten tapasztalható rasszizmus leküzdését; a terrorizmus elleni harc során tapasztalható rasszizmus leküzdését; az antiszemitizmus

EURÓPA TANÁCS

leküzdését; az iskolai oktatás során tapasztalható rasszizmus és faji megkülönböztetés leküzdését, illetve az említett küzdelem sikere érdekében az iskolai oktatás felhasználását; valamint a rendőri tevékenység során tapasztalható rasszizmus és faji megkülönböztetés leküzdését illetően.

Mennyire hatékonyak a rasszizmus elleni küzdelemre felhívó kampányok?

Az Európa Tanács megközelítése azon a meggyőződésen alapul, hogy a rasszizmus és intolerancia elleni küzdelmi stratégia sikere nagy mértékben függ a szélesebb értelemben vett civil társadalom figyelmének felkeltésétől. A civil társadalmat célzó figyelemfelhívó kampányok – beleértve a tájékoztató és oktatási programokat – hozzájárulnak ahhoz, hogy a fenti problémakör kiemelt figyelmet kapjon a közéletben és a politikai életben. Mindemellett a kampányok hozzájárulnak azon üzenet terjesztéséhez, amely szerint a rasszizmus és az intolerancia elfogadhatatlan jelenségek, és minden lehetséges eszközzel törekedni kell azok leküzdésére.

Kapcsolatok

Jaime Rodríguez, sajtóreferens

Telefonszám: 0033 (0)3 90 21 47 04

Mobiltelefonszám: 0033 (0)6 89 99 50 42

Elektronikus levélcím: jaime.rodriguez@coe.int